

*mint a nagyon bölcsék és nyugodtak
még e száguldásnak is örülök,*

*a perceket jó mélyre szívom,
mint dohányos, füst felleget,
kiélvezem a porcikáit
és távoli ködbe sem lesek.*

*Hazám és rendem ez a bárka,
az egyetlen, mi biztos itt
s koporsónak is jó lesz majd,
ha jön egy hullám s felborít.*

MOZIJÁTÉK A DINNYEHÉJBEFÖTTTEL

Irta: KÖVES MIKLÓS

Tényleg jobb volna már talán, ha az ember egy időre a fülét is befoghatná. Mindennap, mindennap hallani valami ujat. És mi történik? Az ember valamit hall, nem érti, felindul, elgondolja az eshetőségeket, szóval elveszti a fejét.

Mindennap, mondom, nincs olyan nap, hogy valamit ne hallanék. Tegnap például: Este van már, fáradt vagyok, hazafelé tartok, egész nap jártam a kenyér után, de semmi se történt és gondolom: így is jó, hazamegyek, nyugodtan lefekszem, alszom rá egyet és nem törődöm semmivel. Most mindjárt villamosra is ülhetnék, gondolom, de sajnos, még ezen az uccán végig kell mennem, hogy megvegyem a Popovicsnál feleségemnek a dinnyebefőttet, tekintve hogy hetek óta kívánja már a dinnyebefőttet és meghagyta, hogy sehol máshol, mint Popovicsnál ne vegyem. Nem szép tőle, gondolom, hogy amikor kenyérre is alig telik és jól tudja, hogy mennyit járok egész nap, még ezt is megkívánja és gondolom, ha nem ismerném, azt hihetném, hogy szándékosan járhatja velem az időt, hogy közben esetleg a Szentkirályival sétálgathasson... És akkor szembejön valaki és elmondja a legujabbat:

— Hallotta a legujabbat? — Nem vagyok kíváncsi, — mondom, — nekem így is elegendő van már.

— Hát nem olvasta a plakátokat — folytatja ő. Nem, — mondom, — micsoda plakátokat. — Jelentkezniük kell, kérem, — mondja ő, — az intellektuális munkanélkülieknek jelentkezniök kell. — Szent Isten, — mondom, — hát ez mi megint? — Semmi, — mondja, — összeirnak bennünket. — Össze? — mondom, — de miért?! Kitért a háború? — Nem, mondja, azt nem mondhatom, de nem is azért írják össze magát, hogy segítsenek magán. Efeől nyugodt lehet, nem fogják Önt fejbevágni egy nagyobb pénzösszeggel. — Hát akkor miért teszik? Mit akarnak? — Semmit, — mondja. — Okvetlenül kell mindig akarni valamit? Legfennebb, mondja, közmunkára rendelnek majd ki bennünket. — Erre hidegem lett, éreztem, hogy fejem izzadni kezd. Ej, hát hagyjon engem az ilyenekkel, mondom, és a faképnél hagyom.

Itt van ez, gondolom, kellett ez neked, ennek a napodnak is fuccs. De ezt is csak a feleségednek köszönheted, gondolom, mert ha nem kell az ő beföttje után, illetve megint csak az ő bolondsága után futnod, ez se történik meg és ülhetnél már szépen otthon. Most már, gondolom, menjen az ördög Popovicshoz, jó lesz már az a dinnyehéjbefött akárhonnán is, gondolom és befordulok az első üzletbe. Egy üveg dinnyehéjbeföttet kérek, mondom, de mozogjon kérem, mincs időm. Az egész napomnak fuccs már, gondolom. Ha igaz, amit ez a fickó mond, tényleg mehetünk földet hányni, mehetek követ törni, talicskázni, téglát cipelni. Hát erre születtem én?! Életemben csak ceruzával és tollal dolgoztam! Az én rossz szivemmel, az én örökös náthámmal, a beteg idegeimmel — egy hét alatt végem van! De az árus csak rábámul. Mit bámul rám, mondom, borju ön? Tessék? Tévedni tetszik, mondja ő végre, tévedni tetszett. Mit tetszettem tévedni?! — mondom és nézem: selymek, trikók, fátylak — szóval valami női üzletben álltam. Hogy lehet ez, gondolom, soha ilyen üzletben még nem voltam, mért éppen most tévedtem volna bele? Hát mért nem szól, mondom, mért nem szól?! Szóljon! Ne csináljon az emberből bolondot!

Távozom, Szemközt, nem nagyon messze, nagy csemegeüzletet látok. Jó üzletnek látszik, arra indulok. Így van ez már, gondolom, első látásra minden jónak látszik, aztán kislil az ellenkezője... Az az összeírás is, gondolom, a nyomorgó értelmiség összeírása, jónak látszik, de ha csak azért, hogy az embert meghurcolják... A kenyérrrel is, hogy volt? Maximálták a kenyér árát, azt mondták: „a kenyérspekuláció megfékezése“, öröm volt a plakátot olvasni. De a kenyér csak megsavanyodott, megfeketedett és összeszugorodott. Tényleg csak a sulya maradt meg, ahogy akkor valaki mondogta, vagy ahogy a feleségem mondta „csak csont és bőr“. Szóval nem lehetett már arra a kenyérre ráismerni. És tavaly, hogy volt a lakbérékkel és például a nagy krízis idején: az angol hölgyrajsszió akciójával, hogy az ember a napjait ott töltötte a sorban egy kis tejkonzervért meg miért, nem járt a tényleges kenyere és állása után, a végén pedig, amikor városi segélyt osztottak, kimondották, hogy akik az angoloktól tejet kaptak, a segélyben nem részesülnek. És emlékszem az inflációra, amikor egy heti fizetés egy zacskó krumplit ért. És a forradalomra, amikor az ember csak borzongva lépett az utcára és nem tudta, hogy mikor lőnek bele valami leszerelt katonák...

És ha nem lesz éppen dinnyehéjbefött, gondolom, mert már a csemegeboltba léptem be, lesz cukrozott tők vagy birsalmasajt, egyszóval valami sajtféle... Ezeket talán hangosan is mondtam és a mindig siető árus csak az utolsó szóra figyelt. „Igenis sajtfélék, ismételte, talán rokfortot méltóztatik... ementálit, ájdámit, kámámbert, pusztadörít, kvarglit...“ Ne kvartyogjunk már annyit, mondom, mert bosszantott a sok beszéd, tessék adni, amit kértem és pont, mondom, az embert egészen megbolondítják a kérdéseikkel. Azt határozottan tudom, megesszöm bármire, hogy semmilyen sajtot nem kértem, bár később, ha nem tévedek, futtában megszagoltatott velem valamit. Valamit megszagoltam, aminek erős patkányszaga volt. Éppen a háborúra gondoltam, hasonló esetem volt éppen a háború alatt, amikor egyszer a fronton hármunknak egy konzervet osztottak ki ebédre, amelynek szintén pat-

kányszaga volt. Amikor felbontottuk, az egyik elkiáltotta: patkányhus! És mert tényleg patkányszaga volt, ő egyedül ette meg, mi hozzá se nyultunk...

— És a konzerv hol van? — kérdem.

Erre ő megint rámbámul és megáll: — Tetszik parancsolni? —

— Hát a dinnyekonzerv, — mondom ingerültem, — mi van magukkal máma?

— Igenis kérem, — mondja, — bocsánat — és nem akadékoskodik tovább, hanem gyorsan elkészíti a csomagot és kész, mehetek.

Amint a villamosom után futottam vele, az igaz, hogy a csomagom egy kicsit nehéznek tűnt és ahogy rápillantottam, formátlannak láttam. Jó nagy lett ez a kandirozott kókuszdió, gondoltam, mert villamosom már előttem haladt el, de meglehet, hogy nem is sütőtök, hanem répalekvár vagy amanász... Mindennel így vagyunk, mondom, zsákba-macska minden, vakjáték, farkas-bárány...

Feltápászkodom a villamos lépcsőjén, sóhajtani akarok — de mi? Utamat állták. „Vissza! vissza! Hátul!” — és már le is löktek. Hogyan! kérem, mondom, miféle disznóság ez megint?! — és újból neki-vetem magam. Miféle kegyetlenség, nem látják, hogy csomaggal vagyok?! Erre még durvábban lelöknek. Gazemberek, mondom, csirkefogók, brigantik, szélhámosok, kapcabetyárok... és hátrafutok. Annyiban mégis igazat kell adnom nekik, hogy tényleg az első lépcsőn akartam felhágni. De abban nekem is igazam volt, hogy a villamosom előttem elhaladt — szóval a villamosom hátsó lépcsője helyett a következő villamos első lépcsőjén léptem fel.

Hátra futok hát, az utolsó pillanatban felugrom, úgyhogy kabátom alját befogja a becsapódott ajtó, a következő állomásig úgy is maradok. Nahát, gondolom, ez aztán valóban mozijáték, nem más.

Aztán beljebb igyekszem a zsufolt kocsiban. Megfogódzom. Sóhajtok. Ez az, gondolom sóhajtás közben, mozi-színház. Az ember mintha moziban játszanék. Mintha folyton sötétben járna... Igen, gondolom, ködös pusz-tában bolyongunk és vakoskodunk. Háborgó tengeren hanyódnunk. De, gondolom, erre a dinnyehéjbefőttre jó lesz ám vigyázni! Bizonyára töre-keny az üvegje. Hiszen feleségem is nagyon meghagyta, jut eszembe, hogy a villamoson csak ölemben tartsam. Így hát minden erőmmel helyet teremtek és a csomagot karjaimba veszem, mint kisgyereket. A történetek-ből gondolom, hogy utitársaim ezt nem nézték jó szemmel. Ezt, sajnos, nem vettem észre, sőt úgy láttam, mintha egykedvűen elfordítanak mind a fejüket... Egészen pontosan most se tudom, hogy mi volt abban a cso-magban. A történetekből és egyes jelekből ítélve, az a csemegés valószínűleg cirka félkiló kvargli-sajtot és talán egy besózott görögdinnyét pakolt be nekem. A görögdinnyét, mint utólag hallok, meglékelve sózzák be vagy esetleg kettévágják és úgy teszik el és mindvégig a sós vízben tartják, hogy levét ne veszítse. Egyelőre a lefolyó nedvességért, amely bizonyára a kabátomon látható, senki se szól, mindenki csak a fejét fordítja el és mellettem egy csinos kis molett nő, fészkelődni kezd, csipőjével lök-dős engem és halkán szól az utitársának: „Micsoda bűz ez?” — mondja. És a csomagomat kezdi fixálni és végignéz rajtam. Nem törődöm vele. Mögöttem valaki most éppen valami többszörös apagyilkosságot mond el.

Ezt se hallgatom. Egy másik valahol tűzifáról beszél. Tűzifa? — gondolom, megint valami új! Inkább oda se figyelek, gondolom, de az ember ugyebár mégiscsak kíváncsi... Szeretné a fülét befogni, esetleg meg is halna, de csak úgy, hogy azért mégis tudjon mindent... Nem csoda: tél jön, egy kiló fánk nincs és gondolom, ha igaz, amit beszélnek... Szóval izgatottan figyelek, amikor a finnyás orrú nőcske hangosan beleszól: „De miféle bűz ez?!“

— Semmiféle bűz, — mondom, — miféle bűz lehetne. S ha van, mondom, nem tőlem van, kikérem magamnak.

— De nem is tőlem, — mondja ő kihívóan.

— Pedig, — mondom én is nyomatékosan, — az ember éppen a saját szagát nem szokta érezni!

— Ez arcátlanság, — mondja ő, — ön valami döglött egereket visz és pont az orrom alá tartja!

— Én?! — mondom, — döglött egereket? Vagy talán az Ön orra tulajdonos! Márpedig, ha olyan orra van, akkor menjen inkább autón...

— Szemtelen! — kiáltja ő erre.

— Tehén, — mondom én, igen, ezt mondtam. Erre ő hirtelen felém nyult, azt hittem, meg akarja fogni a fületem — vagyis hát kaptam tőle egy pofont.

Jó, gondoltam erre, pofonütött, az biztos, de most legalább a többi utitársak látják, mi történt és majd pártomat fogják. Sajnos, senki se állott mellém, sőt többen is ellenem fordultak. Közben eszembe jutott, hogy a boltban tényleg megszagoltam az egérszagu sajtot. Jól van kérem, mondtam hát és odébb huzódtam onnét. És lejjebb engedtem a csomagot, sőt, meg is fordítottam.

Nem gondolhattam rá, hogy a befőttesüvegnek melyik felét merre fordítom, vagyis hogy a sózott dínnyének éppen a lékelt felét fordítottam valószínűleg lefelé — és így is mentünk és kezdtem megint elgondolni a helyzetet... A tűzifa-maximálás tulajdonképpen egy percig se ment ki a fejemből. Mert ha igaz, hogy a tűzifa árát maximálják... Hogy az egész tűzifaellátást most már a városi hivatal intézi... Ha mindez igaz, uristen! Megint kaptam egy lökést!

— Mit csinál maga itt?! — ordítja a mellettem álló egyén és valószínű, hogy nagyon mellenvágott, mert nem bírok felelni. Nézem: az illető valamit csurgat lefelé a kabátjából. És folyton ordít:

— Mit csinál maga? Milyen disznóság ez?! — Én? — mondom, — talán Ön... Erre hátulról is meglök valaki, jobbról a karomat ráncigálják, baloldalt egy gyermeket mutatnak fel, akit én állítólag leköpdöstem és megfertőztem. Már mindenünnen ordítognak, és elkapják a csomagomat és szó nélkül, vagyis ordítva kihajítják a robogó villamosból.

Mi ez? gondolom, miféle nap ez máma? Miféle forradalom? Kényszer munkát hirdetnek... a tűzifát összevásárolják... az embert ütik-verik... a holmiját rombolják...

Mi ez, mondom, maguk megőrültek? Hol vagyunk, mondom, az anarchiában? a forradalomban? Hísz ez forradalom, mondom, interregnum, anarchia...

— Hallja!!! — ordít most fel egy nagy vállas ember, egy vastaghangú vad óriás. — Hallja, ismétli és felém furakodik a tömegben át. — Maga

botrányhős! Maga perverz egyén! Elejétől kezdve figyelem magát... Mindenkit molesztál, mindenkit bepiszkít és kötődik... Mi?!... Mi?!...

Én persze az ajtó felé hátrálok, ki a Perronra. De ő folyton utánam nyomul. Közben a kocsit megáll, a külső ajtó is nyílik és én megint érzek valamit a szívem táján, aztán alul-felül egy irtóztató rázkódást, mondhatni valami forróságot és sötétséget. Valószínű, hogy háttal álltam a nyitott ajtó felé, amikor hasonrugtak, mert ülve estem a kövezetre, alig birtam megfordulni, hogy talpraálljak.

Valahogy mégis csak felálltam.

Igy? — gondoltam, hát így is legyen jó. Sőt, gondolom, részben még örülhetek is, hogy nem hagytak továbbutazni ezzel a villamossal. Csak most látom, hogy egészen másfelé vitt el és hogyan vitt volna másfelé, gondolom, amikor nem az én villamosom volt, hanem a kövekező. Az enyém 18-as volt, ez 33. Mégcsak nem is hasonlít, gondolom.

Egy órát késve értem haza, holtfáradtan, sebekkel, befőtt nélkül. Utközben azon a helyen, ahol csomagomat kihajították, ha nem tévedtem, a beszórt dínnyének és a kvargli-sajtnak eltaposott maradványait láthatam a sűrűn száguldó autók kerekei alatt.

Persze rögtön le kellett feküdnöm. Így is alig birtam ki jajgatás nélkül. Szerencsére feleségem, mint mindig, jó hangulatban volt. Időközben barátnőjével és talán Szentkirályival voltak valahol és most átöltözött. Valami öregebb nagyurhoz hívták szténografálni és éppen fehérneműt váltott és nem törődött velem. Becsap, gondoltam, nem is megy szténografálni, megint csak a barátnőjéhez megy hancurozni, gondolom. Lám ilyen gyerek ő, gondolom, de nem is fontos, gondolom, most nem fogok vele vitatkozni. Tény, hogy ő miatta volt minden. Ha nem kellett volna Popovicshoz mennem, ülhettem volna szépen itthon. Lett volna egy csendes napom. Igen, ha azon az uccán végig nem mentem volna... ha azzal a rémhírterjesztővel nem találkoztam volna... ha azt a dínnyét meg nem vettem volna... ha arra a téves villamosra fel nem szálltam volna...

De a főbűnösök, ugy-e mégis csak a hírterjesztők! Megint csak igazat kell adnom azoknak, akik a kormánytól a legdrágóbb kormányzást követelik! Amely végre megtiltja a hírek terjesztését és véget vet ennek az életveszélyes anarchiának!...

Az embernek legalább lehetne egy-egy nyugottabb napja is...

Ha legalább végig hallhattam volna azt, amit a tüzifáról beszéltek.

Ha igaz, hogy a városi fahivatal maximális áron összevásárolja a fát... ha ez igaz, akkor jaj nekünk! Egy kiló fánk se lesz a télen...

Ha legalább ezt is megtudhattam volna már egyuttal...

AMIRŐL MA IDŐSZERŰ BESZÉLNI. „Azt kérdezi ön tőlem, hogy véleményem szerint, melyek azok a legfontosabb gondolatok, amiket ma terjeszteni kell. Véleményem szerint az üzenet, amire Európának ma a legsürgősebben szüksége van, a következő: „sohasem voltak tiszta fajok s következőképp’ sohasem lehetnek a jövőben. Mendel tanait kell terjeszteni és azoktól, akik a faj-mitoszban hisznek, meg kell kérdezni, hogy tulajdonképpen mit tudnak a saját közvetlen őseikről. Meg kell kérdezni őket például, hogy fel tudják-e számlálni nyolc úkapjukat?“ (E. M. Forster.)